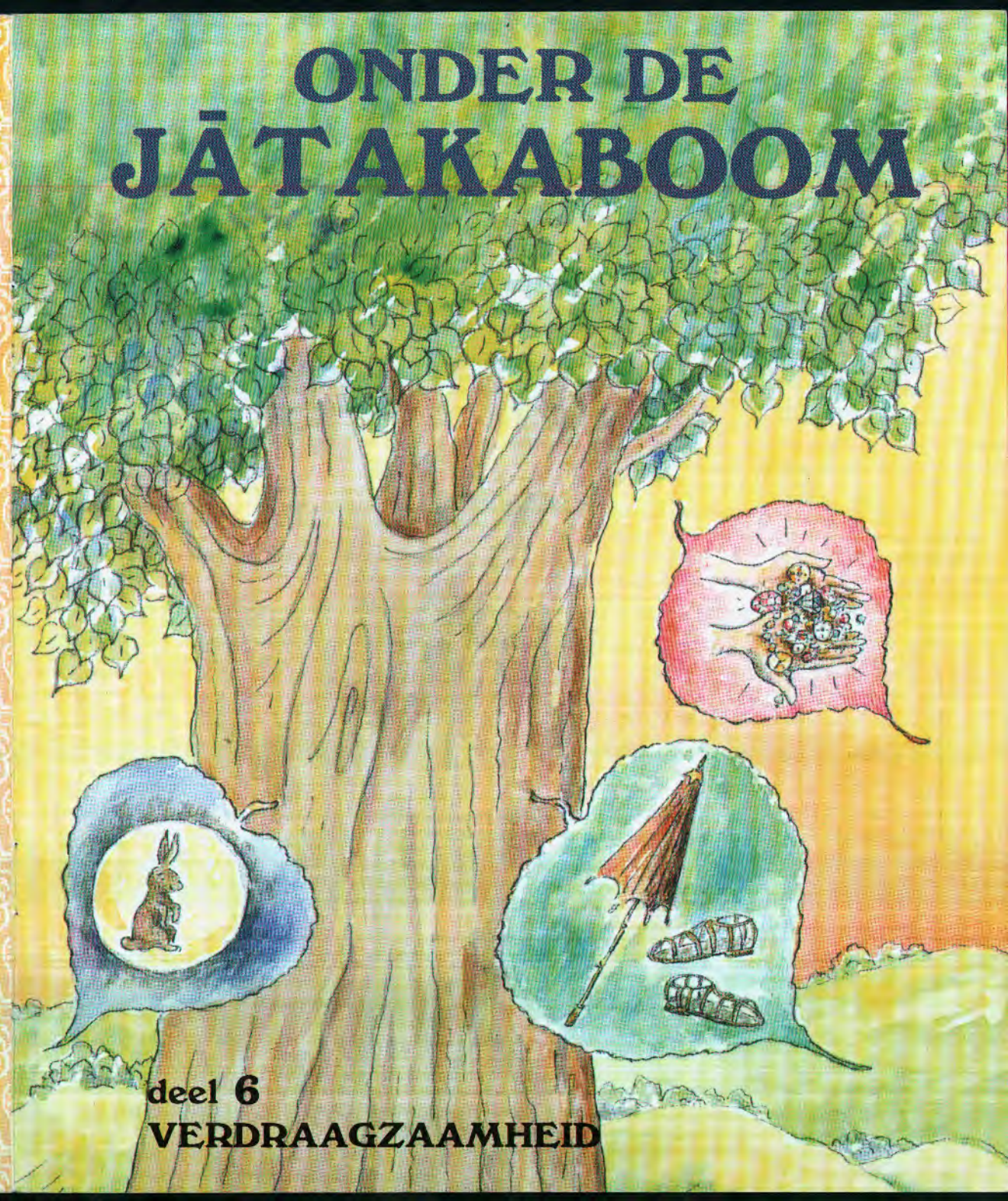

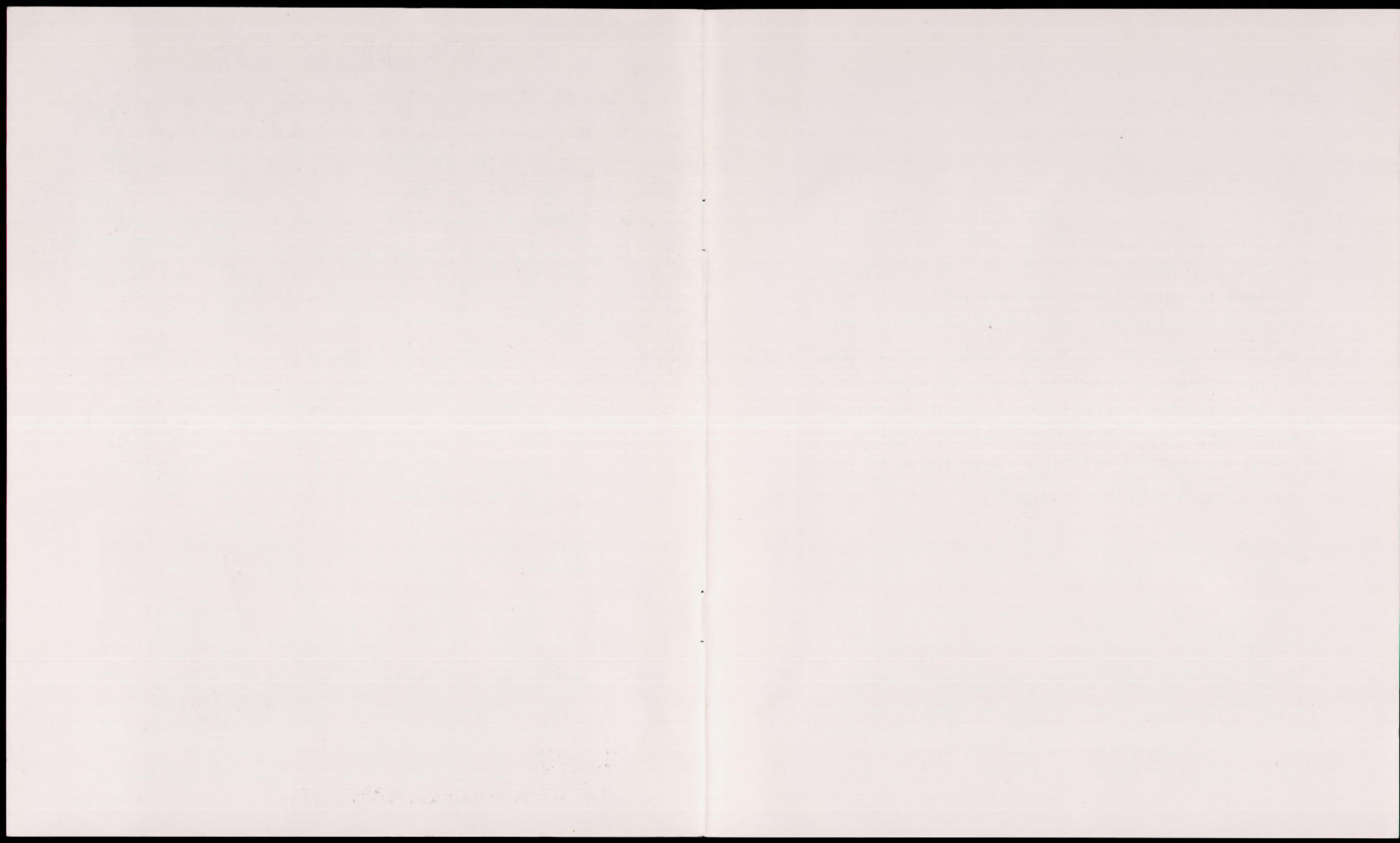
ONDER DE JĀTAKABOOM

Jātaka's zijn verhalen waarin de Boeddha vertelt hoe hij in zijn vorige levens als Bodhisatta bezig was met het ontwikkelen van goede eigenschappen. Tien goede eigenschappen moest hij vervolmaken om een Boeddha te kunnen worden. Elk deeltje van deze serie gaat over één eigenschap (pāramitā). Eerst wordt de pāramitā kort uitgelegd. Dan volgt een 'idee om te doen'. Vervolgens kun je drie (bewerkte) Jātaka's lezen: makkelijk(*) minder makkelijk(**) en wat moeilijker(***) te begrijpen. Veel Dhamma-plezier.

Voor publikaties en/of nadere informatie:
Boeddhayāna Uitgeverij,
Stephensonstraat 13
2561 XP Den Haag

deel 6
VERDRAAGZAAMHEID

Informatie over:

**Boeddhayāna Centrum Nederland:*

Het Boeddhayāna Centrum Nederland (BCN) is opgericht in 1973 en beheert twee kloosters: het Boeddhayāna Klooster te Den Haag en het Ehipassiko Klooster te Makkinga (Friesland). De hoofdmonnik en oprichter van beide kloosters is de Eerwaarde Mahā Thera Dhammawīranātha. De Eerw. Mahā Thera Dhammawīranātha is in 1953 geboren te Den Haag en werd op 14-jarige leeftijd Boeddhist. In 1977 trad hij in Indonesië onder leiding van zijn Leermeester, de Zeereerwaarde Jinamitto Nāyaka Thera, toe tot de Orde van (Therawāda) Monniken. Enige tijd na zijn inwijding kreeg de Eerw. Thera van zijn Leermeester de opdracht naar Nederland terug te keren om de Dhamma te onderwijzen.

**De Samenstellers:*

Raphael Kips (correspondent uit België en vertaler van diverse Boeddhistische teksten) heeft de jātaka's vertaald vanuit het Engels. (Stories of Buddha's Former Births; edited by E. B. Cowell; Cosmo Publications India.)

Toesitā de Klerk is werkzaam geweest in het basisonderwijs en schrijft Boeddhistische verhalen voor kinderen. Zij heeft de vertaalde jātaka's bewerkt voor kinderen.

Māyā van Lobberegt, werkzaam in het onderwijs en medewerkster van het Boeddhistische kinderblad Ayo Ayo, heeft de lay-out verzorgd.

De illustraties en omslag zijn gemaakt door Wajirā Meerveld. Zij is illustratrice van beroep en heeft reeds meerdere kinderboeken op haar naam staan.

Het geheel is tot stand gekomen onder de supervisie van de Eerwaarde Dhammawīranātha Mahā Thera.

ONDER DE JĀTAKABOOM

Deel 6 **Verdraagzaamheid**

Onder de Jātakaboom:

Deel 1	Vrijgevigheid
Deel 2	Deugdzaamheid
Deel 3	Verzaken
Deel 4	Wijsheid
Deel 5	Energie
Deel 6	Verdraagzaamheid
Deel 7	Waarheid
Deel 8	Resoluut Voornemen
Deel 9	Liefdevolle Vriendelijkheid
Deel 10	Gelijkmoedigheid

Waar hebben we het over...?

Pāli	uitspraak	betekenis
Ānanda	Aanande	monnik en verzorger van de Boeddha
Channa	Tsjanne	de wagenmenner van Prins Siddhattha
Dewadatta	Deewadatte	monnik en neef van de Boeddha
khanti	khantie	geduld; verdraagzaamheid

© 1997 Boeddhayāna Uitgeverij
Uitgegeven door Boeddhayāna Uitgeverij
Samenstellers: Raphael Kips, Māyā van Lobberegt en Toesitā de Klerk
Omslag en illustraties: Wajirā Meerveld
Eerste druk: 1997/2541
ISBN 90-71329-66-6

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inhoud

- 5 Over Verdraagzaamheid
- 9 De verdraagzame buffel *
- 12 De specht en de leeuw **
- 16 De rijstpapegai ***

De brahmaan werd nog blijer en zei:

*„Vandaag kwam het geluk tot mij,
door deze vogel zo fier en vrij,
vol geduld en vriendelijkheid.
Ik zal goede dingen doen, de hele tijd.”*

Kosiya bood de Bodhisatta duizend are grond aan, maar de Bodhisatta vond acht meer dan genoeg. Toen liet de brahmaan stenen plaatsen om het stuk grond af te bakenen en zei: „Alstublieft, dit is uw land. Ga in vrede en troost uw huilende ouders.” Vol vreugde vloog de papegaai met een portie rijst naar zijn ouders. Hij liet de rijst voor hun poten vallen en zei: „Sta op, lieve ouders!” Toen ze zijn stem hoorden, stonden ze met betraande ogen op. Ze dachten dat hij was omgekomen en nu was hij weer terug, gezond en wel! Kosiya volgde de raad van de Bodhisatta op. Vol geduld hielp hij zijn ouders en hij dacht nog vaak aan de papegaaien-koning.

Toen de Meester zijn verhaal had beëindigd, zei hij: „De groep vogels waren de volgelingen van de Boeddha, de vader en moeder papegaai waren de ouders van de Boeddha, Channa was de wachter, Ananda de brahmaan en ikzelf was de wijze en geduldige papegaaien-koning.”

De volmaaktheid van verdraagzaamheid of khanti pāramitā

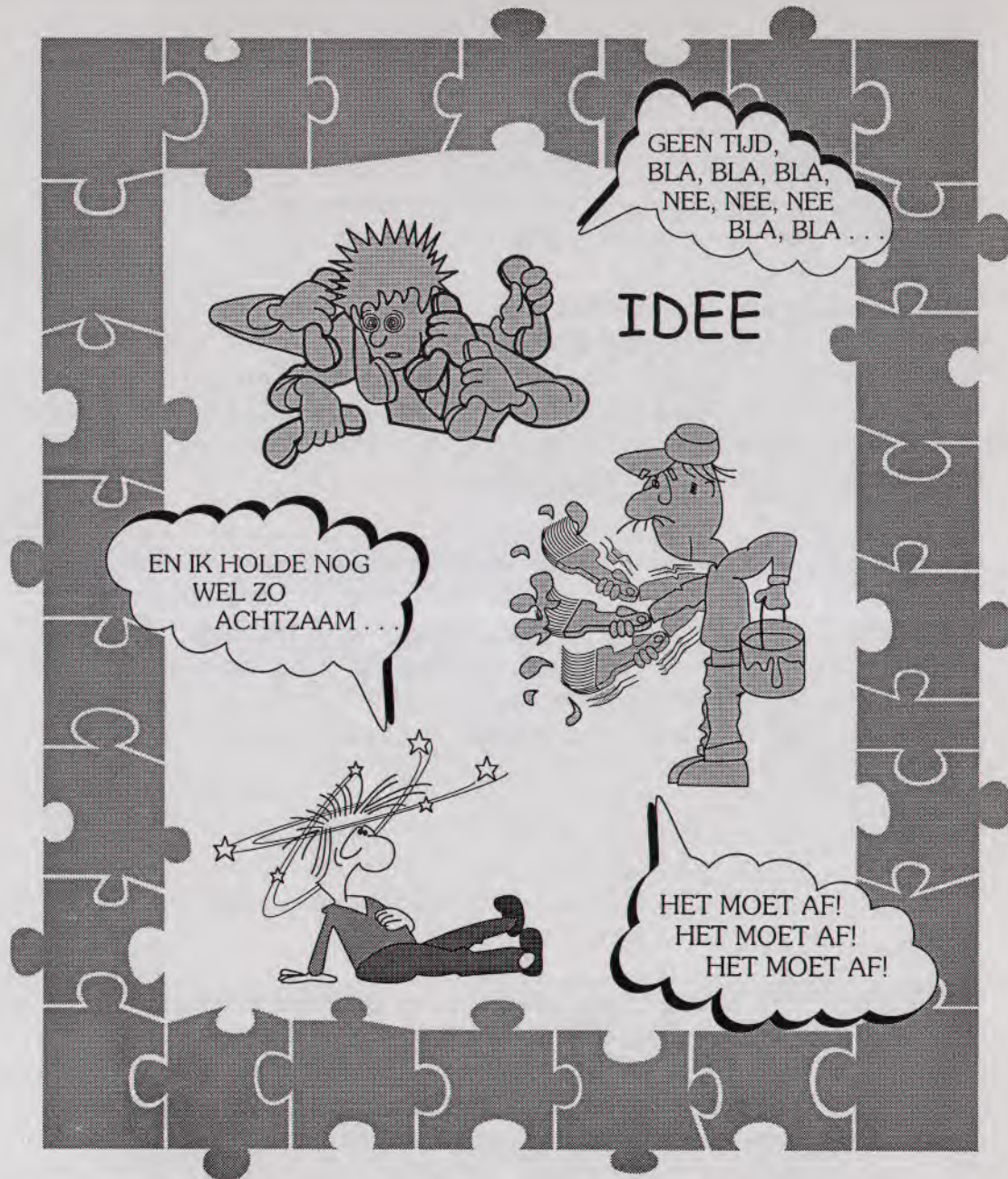
Heb je wel eens een puzzel van veel stukjes gemaakt? Ja? Dan kun je je vast nog wel herinneren dat het soms niet makkelijk was:

Waar is nu toch dat ene stukje blauwe lucht? Waarom kan mijn vriend het veel beter dan ik? Hij vindt alles altijd meteen en ik moet heel lang zoeken. Wanneer de puzzel bijna klaar is, loopt de hond eroverheen . . . zo komt hij nooit af. Maar je wilt wel graag dat hij afkomt, dus ga je door. En als hij dan helemaal af is, ben je blij en tevreden. Op naar de volgende puzzel, met nog meer stukjes!

Om de puzzel af te krijgen heb je een paar moeilijke dingen moeten verdragen. Je had geduld nodig met het vinden van de juiste stukjes, met jezelf en met de hond. Iemand die ongeduldig is en bij het eerste probleem al ophoudt, krijgt nooit een puzzel af. Zo is het eigenlijk met alles. Bij alles wat we leren en doen hebben we geduld en verdraagzaamheid nodig. Waar we vooral veel geduld mee moeten hebben, is met onszelf.

De Boeddha had ook heel veel geduld met zichzelf. Stel je voor, na zes jaar oefenen had hij nog niet bereikt wat hij wilde! Als hij toen ongeduldig was geweest en kwaad of verdrietig was geworden, had hij nooit de Verlichting kunnen bereiken.

De Boeddha heeft ons de Dhamma geleerd en Dhamma betekent: dat wat helpt om te dragen. Dus ook wanneer het allemaal een beetje tegenzit, helpt de Dhamma ons. Maar we moeten het natuurlijk wel zelf doen. Want de woorden van de Boeddha zijn net puzzelstukjes. Wie ze kent, kan de puzzel gaan maken: de puzzel van het hart!

De wachter hoorde het geschreeuw van de papegaaien-koning en het gefladder van de andere vogels. Hij rende zijn hut uit en ging naar de plek van de valstrik. Daar zag hij de papegaaien-koning. „De vogel is gevangen!” riep hij vol vreugde uit. Hij nam de vogel uit de valstrik, bond zijn poten vast en bracht hem naar de brahmaan.

De brahmaan zag meteen dat de papegaaien-koning geen gewone vogel was. Hij hield hem met beide handen vast en vroeg: „U eet van mijn rijst en voordat u wegvliegt neemt u nog een extra portie rijst mee, waarom doet u dat?” De papegaaien-koning antwoordde: „O Kosiya, ik neem extra rijst mee om vier redenen.” „En wat zijn die redenen dan? Vertel op, dan laat ik u vrij!” vroeg de brahmaan. „ik neem rijst mee voor mijn ouders, die te oud zijn om zelf te vliegen. En rijst voor mijn kinderen, die te jong zijn om zelf te vliegen. Verder neem ik rijst mee voor zieke vogels die te zwak zijn om te vliegen. En natuurlijk neem ik ook rijst mee voor de wijze asceten die bij ons in de buurt leven. Zo gebruik ik mijn kracht en geduld om andere wezens te helpen.”

De brahmaan was heel blij toen hij dit hoorde en zei: „Wat een bijzondere vogel bent u! Veel mensen op deze aarde zijn deze deugden kwijt. Eet met uw vrienden en alstublieft, kom nog eens terug!” Hij keek naar de Bodhisatta alsof het zijn dierbaarste zoon was. Toen maakte hij diens poten los, wreef ze in met kostbare olie en zette hem op een troon. Hij gaf hem gezoete mais te eten, op een gouden schaal gebracht, en gezoet water om te drinken. De papegaaien-koning spoorde de brahmaan aan om voorzichtig te zijn en vooral veel geduld te hebben met andere wezens.

„O Kosiya, hier in uw huis kreeg ik voedsel en vriendschap, geef dat aan uw ouders wanneer ze oud zijn, ziek of slap.”

*„Zet dan een valstrik op van paardenhaar
en vang die mooie papegaai aldaar
laat hem echter wel in leven
om hem dan aan mij te geven.”*

De wachter was heel blij dat hij geen boete kreeg en ging regelrecht naar zijn hut om een valstrik van paardenhaar te maken. Daarna zocht hij uit op welke tijd de papegaaien neerstreken en waar de papegaaien-koning meestal landde. De dag daarop maakte hij een kooi, zette de valstrik uit en wachtte in zijn hut op wat er verder ging gebeuren.

De Bodhisatta kwam met zijn groep en landde op precies dezelfde plek als de dag daarvoor. En ja hoor, zijn poot kwam midden in de lus van de valstrik terecht! 'Als ik nu de alarmkreet van het gevangen-zijn laat horen, zullen de vogels bang worden en wegvliegen zonder gegeten te hebben. Ik zal wachten tot ze allemaal gegeten hebben,' dacht de papegaaien-koning. Met al zijn geduld verdroeg hij de pijn in zijn poot. De strik sneedt in zijn poot, maar hij bleef stil. Pas toen hij zag dat iedereen klaar was met eten, schreeuwde hij drie keer luid. Alle vogels vlogen weg. De papegaaien-koning keek hen na en dacht: 'Allemaal zijn ze familie of vrienden van me en allemaal vliegen ze weg. Geen eentje kijkt naar me om. Wat heb ik misdaan?'

Terug in het woud lieten ze de rijst voor de voeten van de Bodhisatta vallen en zeiden: „Zo is de rijst die daar groeit.”

De dag daarop ging de Bodhisatta zelf met de groep papegaaien naar het land van Kosiya. De wachter deed alles om de vogels weg te jagen, maar het lukte hem niet. De papegaaien waren te snel. Ze aten van de rijst en vlogen dan weg. De Bodhisatta verzamelde eerst nog een extra portie rijst voor zijn ouders en vloog dan ook weg. De volgende dag en de dagen daarna kwamen de papegaaien naar het land van Kosiya om van de rijst eten. Toen dacht de wachter: ‘Als deze vogels doorgaan met eten, zal er geen rijst overblijven en wat moet ik dan tegen mijn baas zeggen? Hij zal mij zeker een boete laten betalen. Weet je wat? Ik ga het hem vertellen!’ Met een handvol rijst ging hij naar de brahmaan. „Wel, mijn goede man,” zei de brahmaan, „zullen we een goede rijstogst hebben?” „Ja,” zei de wachter:

*„De rijst is van uitstekende kwaliteit
maar ik zeg het u op tijd:
papegaaien verslinden de oogst dezer dagen,
en ik slaag er niet in hen te verjagen.*

*„De mooiste vogel uit de groep,
voedt zich het eerste van de troep
daarna neemt hij extra rijst in de mond
voor het geval thuis de honger komt.”*

Toen de brahmaan dit hoorde, werd hij erg nieuwsgierig naar de papegaaien-koning. „Beste man,” zei hij, „weet je hoe je een valstrik moet opzetten?” „Ja, dat kan ik wel,” antwoordde de wachter. En de brahmaan zei:

De Rijstpapegaai

Lang geleden leefde er in het land Rajogaha een brahmaan die Kosiyagotta heette. Hij bezat een groot stuk land waar hij rijst op verbouwde. Op het land liet hij een wachter wonen die de rijst moest verzorgen. Naast het land lag een groot woud waar veel papegaaien in leefden...

In die tijd werd de Bodhisatta in dat woud geboren als een papegaai. Hij was knap en sterk en zijn lichaam was zo groot als de naaf van een karrewiel. Zijn vader, de koning van de papegaaien, was zwak van ouderdom en zei tegen hem: „Ik kan nu niet meer vliegen, jij moet voor de groep zorgen.” En zo werd de Bodhisatta koning van de papegaaien. Vanaf die dag zorgde hij ook voor zijn ouders. Hij vloog met de groep mee naar de Himālaya-heuvels en nadat hij had gegeten van de rijst die daar groeide, nam hij in zijn snavel een portie rijst mee voor zijn ouders.

Op een dag zei één van de papegaaien: „Vroeger was om deze tijd de rijst op de Kosiya-boerderij rijp; zou hij rijp zijn of niet?” „Ga maar kijken,” antwoordde de Bodhisatta en hij stuurde twee papegaaien erop uit. De papegaaien vlogen weg en streken neer op het land van Kosiyagotta, dat bewaakt werd door de wachter. Ze aten van de rijst en namen toen een portie rijst mee in hun snavels.

De verdraagzame buffel

Eens werd de Bodhisatta herboren als een wilde buffel. In dat leven beoefende hij verdraagzaamheid en geduld zoveel als hij kon. Hoewel de buffel er grimmig en donker uitzag, was hij één en al geduld en vriendelijkheid. Zijn goedheid stond bekend onder alle dieren. Maar sommige dieren maakten daar misbruik van en speelden gemene spelletjes met hem om te zien hoe ver zijn geduld zou gaan.

Zo was er een vervelende aap die niets leuker vond dan andere dieren te plagen. En zo'n geduldige buffel was wel een heel gewillig slachtoffer voor een plaagaap! Zodra hij zag dat de buffel een schaduwrijke boom had uitgekozen om onder te staan, sprong hij vlug in de boom en wachtte zijn kans af. Iedere keer wanneer de buffel onder de boom stond, sprong de aap op zijn rug en plaagde hem hoe en waar hij maar kon. Hij danste en stampte op de rug van de buffel en gebruikte de buffelstaart om heen en weer te slingeren.

Als de buffel vredig liep te grazen, sprong de aap voor hem en ging precies op het polletje gras zitten waar de buffel van wilde eten. Wanneer de buffel zich dan goedmoedig omdraaide om een ander plekje te zoeken, ging de aap snel daar zitten. Hierdoor kwam de buffel bijna niet aan eten toe. En zelfs als de buffel rustig tussen de struiken lag te slapen, danste de aap op en neer tussen zijn horens.

Maar de gemeenste streek die de aap uithaalde, vond plaats in de rivier. Als de buffel, die dol op water was, een bad wilde nemen sprong de aap boven op zijn kop en hield zijn handen voor de ogen van de buffel. De buffel kon niets meer zien en het baden was daardoor natuurlijk helemaal niet prettig meer.

Zo werd de arme buffel dagelijks geplaagd. Maar nooit werd hij boos. Hij zag het als een goede les om zich niet op te winden en geduld te oefenen.

Op een dag echter, had de boomgeest die in de boom woonde waar de buffel vaak onder verbleef, er meer dan genoeg van. De plagerijen gingen hem te ver, véél te ver. Hij daalde af uit de boom, ging voor de buffel staan en zei kwaad: „Waarom ben je de slaaf van deze ondeugende aap? Ken je je eigen krachten niet? Je zou hem een goede les kunnen leren die hij nooit zal vergeten. Je bent zo sterk als een leeuw en je hoeft alleen maar met je poten te stampen of je horens te gebruiken om hem te doden. Ik heb nog nooit een aap door geduld zien genezen van zijn streken.”

De buffel antwoordde rustig: „Ik ken mijn kracht en ik zou hem nooit gebruiken voor deze dwaze kleine aap, die niet de kracht heeft zichzelf tegen mij te verdedigen. Plagerijen zijn een goede gelegenheid om geduld te oefenen. Deze plagerige aap leert mij geduldig en gelijkmoedig te zijn, waarom zou ik dan boos worden?” De boomgeest was niet zo geduldig en zei: „Zo zul je de plagerijen nooit kwijtraken! En wie zal deze deugniet straffen, als jij je geduld niet aan de kant zet?”

De buffel antwoordde: „Ik wens geluk en tevredenheid voor iedereen en ik wil niemand kwetsen. Bovendien probeer ik hem wat te leren. Als hij hier niet van leert, zal hij ooit iemand tegenkomen met een driftig karakter. Dan zal hij merken wat er ook kan gebeuren als je plaagt!”

*„Als de aap blijft plagen
zullen ze hem gauw verjagen!”*

En de buffel dacht bij zichzelf: 'Ik hoop dat het niet zover zal komen en dat er niets ernstigs met de aap gebeurt.'

Zonder te bedanken sloop de leeuw sloop terug naar zijn hol. Zijn keel was nog rauw van de wond en hij voelde zich ellendig. Geen moment dacht hij aan wat de specht voor hem had gedaan. De specht vloog weg en was blij dat hij een leven had kunnen redden. 'Met geduld krijg je zelfs het hardste bot klein,' dacht hij bij zichzelf.

Een tijd later was er in het woud niet zoveel voedsel meer te vinden voor de vogels. Ook de specht zocht tevergeefs naar eten. Hij ging bijna dood van de honger. Terwijl hij langzaam rondvloog, zag hij opeens de leeuw die hij destijds gered had. De leeuw smulde van een dode buffel. De specht streek neer en bleef zonder iets te zeggen in de buurt van de leeuw staan. Geduldig wachtte hij totdat de leeuw hem zou opmerken. Maar de leeuw deed alsof hij hem niet zag. 'Hij herkent me zeker niet,' dacht de specht. Hij vloog wat dichterbij en zei bescheiden: „Ik kom naar u toe als een bedelaar. Zou ik een beetje eten kunnen krijgen? U zult veel verdiensten vergaren als u een uitgehongerd wezen helpt.” Maar de leeuw zei dreigend: „Hoe durf je zo dicht in mijn buurt te komen? Is het niet genoeg dat ik je éénmaal heb laten ontsnappen uit mijn bek? Mijn geduld is niet eindeloos.” Hij gromde vervaarlijk naar de specht en ging door met eten.

De specht zei:

*„Geduldige hulp wordt beloond met ongeduldige woede!
Zonder woede en ongeduld ben ik,
maar ik haast me wel om uit de buurt te blijven
van wezens die niet in het goede verblijven.”*

En na deze woorden vloog de specht weg.

Aan het eind van dit verhaal zei de Boeddha: „Dewadatta was de ondankbare leeuw en ikzelf was de geduldige specht.”

Een paar dagen later vertrok de Bodhisatta naar een andere boom en zijn plaats werd ingenomen door een buffel met een boos en opvliegend karakter. De aap, die niet in de gaten had dat er nu een andere buffel stond, wilde zijn gewoonlijke plagerijen weer uithalen. Maar zodra hij op de rug van de buffel was gesprongen, nam de boze buffel hem op de horens en vertrapte hem met zijn zware hoeven.

Nadat de Boeddha dit verhaal had verteld, zei hij: „De geduldige buffel was ikzelf.”

De specht en de leeuw

Eens werd de Bodhisatta herboren als een specht. Deze specht was anders dan alle andere vogels. Hij was niet alleen wijs maar ook heel mooi. Zijn veren glansden prachtig en als hij zijn vleugels uitspreidde, vloog hij zo statig dat hij gezien werd als de koning der vogels. Hij was geduldig en hielp overal waar het nodig was. Zo leefde de specht gelukkig en tevreden in het bos.

Op een dag vloog de specht rond om te zien of hij nog iemand kon helpen. En ja hoor, daar lag een leeuw die eruit zag alsof hij heel ziek was. Grommend rolde hij over de grond, met draaiende ogen en een opengesperde bek.

„Wat is er met u aan de hand, koning der dieren?,” vroeg de specht.
„Bent u door een giftige pijl geraakt of bent u ziek? Heeft u soms met olifanten gevochten of heeft u teveel vlees gegeten? Vertel me wat er is, want misschien kan ik u helpen.”

De leeuw antwoordde kreunend en bijna onverstaanbaar: „Koning der vogels, ik ben niet ziek en ik heb ook niet gevochten. Er zit een bot in mijn keel vast. Het doet zo'n pijn dat het lijkt of er een pijl in mijn keel steekt. Ik kan het niet doorslikken en ik kan het er ook niet uit krijgen. Als u me kunt helpen doet u daar een goed werk mee.”

„Ik kan u helpen,” antwoordde de specht, nadat hij even had nagedacht.
„Maar ik durf mijn hoofd niet in uw keel te steken, want u zou mij op kunnen eten.”

„O nee,” zei de leeuw, „wees niet bang, ik doe u niets. Red mijn leven.”

„Goed,” zei de specht, „ik zal u helpen. Maar hij dacht bij zichzelf: 'Wie weet wat deze leeuw zal doen? Ik kan maar beter voorzichtig zijn.' Hij vloog weg en haalde een stevig stuk hout op. Hij zei de leeuw zijn bek wijd open te doen en zette het stuk hout recht op in de bek van de leeuw. Zo kreeg de leeuw geen kans om zijn bek dicht te doen!

De specht vloog in de wijd openstaande muil van de leeuw. Met eindeloos veel geduld pikte hij het bot kapot, zodat het in kleine stukjes uit elkaar viel. Het duurde een hele tijd voordat hij het bot klein had. Af en toe gromde de leeuw ongeduldig, een diepe grom van achter uit zijn keel. Maar de specht trok zich daar niets van aan en ging gestaag door. Eindelijk was het zover. De snavel van de specht was beurs van het harde werk. Moe maar tevreden keek de specht naar het laatste stukje bot dat uit de keel van de leeuw viel. Toen stak hij zijn kop uit de bek, duwde snel met zijn rug het stuk hout los en vloog naar de dichtsbijzijnde struik.

